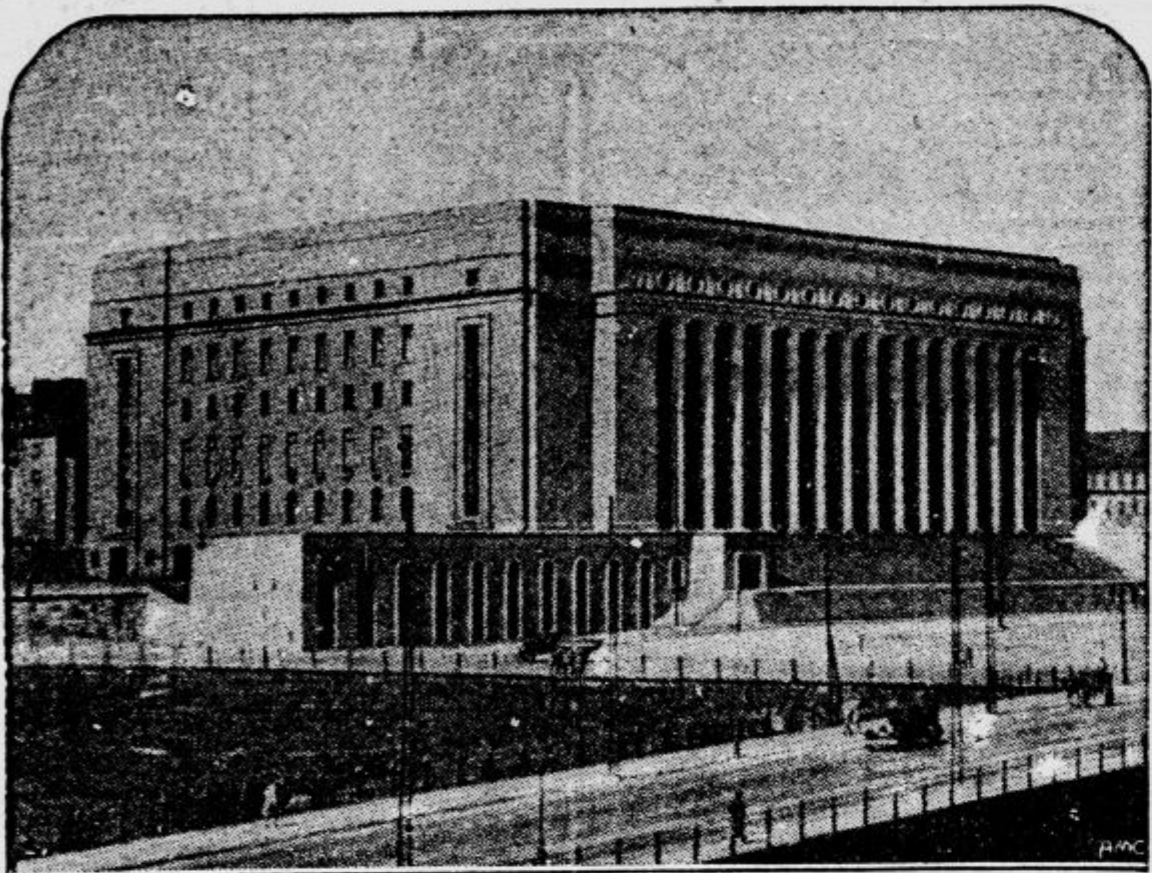

Iz življenja in sveta

Nova palača finskega parlamenta

V Helsinkih so predali njenemu namenu novo palačo finskega državnega zbora, ki se dviga mogočno na glavni ulici med narodnim muzejem in glasbeno akademijo. V stari zasilni zgradbi sta se počutili obe stotini finskih poslancev malo na tesnem, kar bo sedaj odpadlo. Palačo so zgradili iz granita.

Bodoča medicina

Staranje odpade, manjvrednih pokolenj ne bo več

Vabljuje se premišljevali o tem, s kakšnimi problemi se bo bavila medicina leta 2000 in še pozneje. To je storil neki neznanec že pred petimi leti v neki brošuri pod psevdonimom Sankt Phar. Med najzanimivejšimi njegovimi prognozami so sledeče:

Zdravniška umetnost se bo bavila tedaj z ozirom na to, da bodo postale bolezni zaradi zaščitnih sredstev čedalje bolj redke, pred vsem z zatiranjem starostnih znakov. Poseben boj bo veljal poapnenju tkiva in žil, ki bo veljalo za povsem nepotreben in nenaraven znak starosti. Zdravstvena policija bo od časa do časa z žarki presvetlila starejše osebe, da ugotovi, ali imajo kakšno poapnenje. V tem primeru jih bo začela takoj zdraviti. Na isti način bodo ugotavljali tudi oborine presnove, ki obremenjujejo organe in vodijo do bolezni. Z masažo, dieto in mineralnimi vodi bodo odpravljali takšne škodljive produkte, preden bodo utegnili napraviti zlo. S tem, da človek do bolezni sploh ne pride, nastane vprašanje: da-li se mu ostarajo in propadejo organi sami od sebe ali pa se da to propadanje zadržati.

vsaj za stoletja, če ne za trajno. Tu se odpre medicinski znanosti novo področje znanstvenega raziskovanja.

Tudi higiena razmnoževanja postane posebno področje znanosti. Mlade ljudi bodo učili pravočasno, da morejo le ob popolnem zdravju in razvoju telesnih sil spočeti zdrave in lepe otroke. Ljudje se bodo navadili splošno uporabljati primerne zaščitne pripomočke zoper nezaželjeno in nepotrebno oploditev. Vsaka ženska bo upravičena zahtevati, da ji zdravnik odstrani plod. Takšna praksa bo preprečila preobljudev držav in zemlje. Nosečnost in rojstvo, kakor sploh človeško življenje bodo pod stalnim zdravniškim nadzorom. Matere bodo svoje otroke dojele same vsaj tri mesece. Razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroci ne bodo delali. Novorojenčki, ki se roje z neopopravljivimi defekti in o katerih komisija več strokovnjakov ugotovi, da bi jim bilo življenje žalostno in bedno, se bodo brez bolečin odpravili na oni svet, duševno bolni in manjvredni pa bodo sterilizirani, da ne prenesejo svojih defektov na potomstvo.

Samomor — mednarodni kulturni problem

Število samomorilcev narašča: na severu več, na jugu manj!

Kroses je izračunal, da se je v 19. stol. v evropskih državah izvršilo okrog 2 milijona samomorov. Samo v Nemčiji je pred vojno v treh letih umrlo po lastni roki 40.000 ljudi — toliko, kolikor je zahtevala vsa nemško-francoska vojna l. 1870/71. V prvem četrtletju našega stoletja je izginilo življenje tako 300.000 oseb. Danes računajo, da izgube kulturne države na zemlji letno dosti več nego 100.000 prebivalcev zaradi samomora. To bi dalo do konca stoletja najmanj 10 milijonov samomorilcev, če bi število zemljanov ostalo isto. Zdi se pa, da bo v našem stoletju samomorilcev še dosti več nego 10 milijonov, kajti v doglednem času ni upati na kakšno bistveno izboljšanje splošnega svetovnega položaja.

Kar se tiče samomorov v posameznih deželah, je na prvem mestu že mnogo let država Saška, ki je imela 2225 samomorilcev v l. 1929, in kot povprečje 4,39 samomorov na 10.000 prebivalcev. Sledi Avstrija, Češkoslovaška (v l. 1929. 4048 samomorov oziroma 3,01 na 10.000 prebivalcev), Madžarska z 2,90 samomorov na 10.000 prebivalcev, Nemčija (2,78), Švica (2,61), Francija (1,89), Finska (1,86), Danska (1,76), Belgija (1,68), Švedska (1,50), Anglija z Walesom (1,27), Škotska (1,00), Italija (0,96), Poljska 0,21, v Evropi na zadnjem mestu Grčija (0,20). Zedinjene države so imele l. 1930. baje samomorov 1,56 na 10.000 prebivalcev (kar bo pa preizkusno ce-

njeno), Južna Afrika 1,07, Novi Zeland 1,35, Avstralija 1,46, Japonska pa leta 1927. 12.845 samomorov ali 2,16. Pripomniti je pa treba, da te številke stalno naraščajo in da morajo biti letos znatno večje.

Kar se tiče samomorilnih števil, ki veljajo, se kažejo tu velike razlike, ki imajo svoj vzrok deloma že v klimatskih razmerah. Naravno je, da izkazujejo mesta na jugu, kjer je življenje že zaradi podnebja lažje, v splošnem manjše samomorilne številke nego mesta na severu. Po zadnjih statistikah ima najvišjo samomorilno število Budimpešta — 4,91 na 10.000 prebivalcev, sledi Reval s 4,50, Hamburg 4,15, Dunaj 4,05. Več nego 3 samomora in manj nego 4 na 10.000 prebivalcev izkazujejo po vrsti (proti nižji številki) Lipsko, Berlin, Bremen, Drazdane, Bruselj, Kamenica (Chemnitz), Magdeburg, Hannover, Harkov, Curih, Riga, Frankfurt ob Menu, Vroclav, Praga. Več nego 2, manj nego 3: Gdansk, Bern, Leningrad, Kijev, San Francisco, Bazileja, Stuttgart, Monakovo, Kraljevec, Norimberk, Helsinki, Varšava, Kodanj, Genova, Los Angeles. Samomorilno število 1 do 2 izkazujejo n. pr.: Firence, Anversa, Stockholm, Pariz, Moskva, Milan, Rim, Odesa, Kelmorajn, Chicago, Cleveland, London, Neapel, Bukarešta, Lodz, Sidney.

Društvo narodov se že dolgo bavi s problemom samomora in študira možnosti, ki bi to svetovno zlo omejile.

Militarizacija nemške mladine

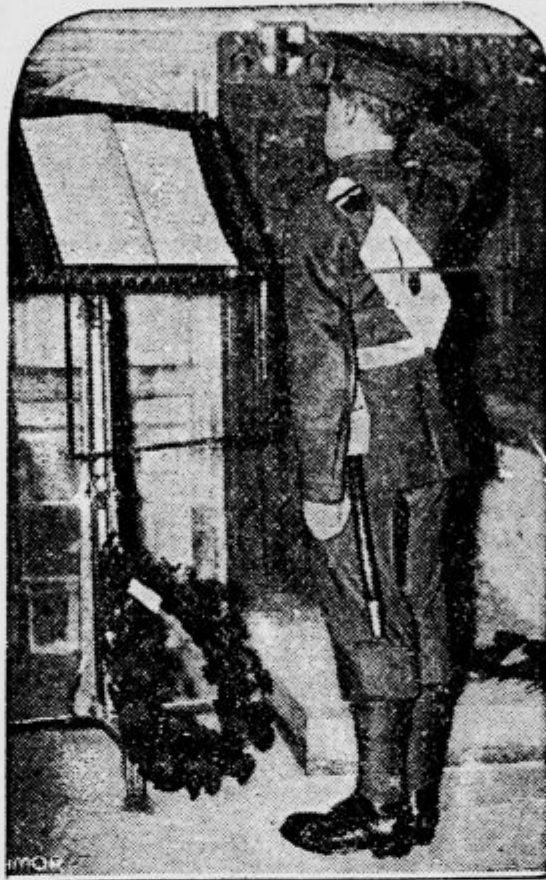
Skupina »Deutsches Jungwerk« od 6. do 14. leta.

Dobički s sanjami pred 2000 leti

V starem veku, ko niso bili ljudje nič manj praznoverni nego danes, seveda ni primanjkovalo vedečevalcev in prerokov, ki so prav udobno živeli od svojega posla. Konkurenca je bila med njimi velika, pa ni nič čudnega, da so z reklamo skušali pridobivati občinstvo.

Primer dobre reklame so odkrili pri izkopavanju v Serapovem svetišču v bližini Memfide. Tu so našli kamenito ploščo, na kateri je bilo zapisano: »Razlagam sanje, stojim pod vodstvom bogov, prinašam srečo in sem s Krete doma«. Značilno je, kako je znal mož izkoristiti tudi bogove v svoje namene in opozarjati na to, da je tujec — kar je v tistih časih očitno prav tako vleklo kakor danes, ko si razni »fakiriji«, »astrologi«, »grafologi« in drugi takšni »logi« iz Evrope doma nadevajo eksotična imena, da bi svojim rojakom in soplemenjakom bolj imponirali. Tudi kraj za svojo reklamo si je mož izbral spretno. Plošča je stala namreč v dolgi aleji sfing, ki je vodila ljudske mase do svetišča.

V čast padlim vojakom

V katedralo v Canterburyju na Angleskem prihaja vsak dan vojak nekega kentskega polka, da obrne novo stran v knjigi, ki vsebuje zgodovino tega polka. Knjiga obsega tudi imena 6600 častnikov in vojakov, ki so padli med vojno.

Pariška moda

Črn suknen plašč s črnim astrahanom (Model Germaine Lecomte)

Skrb za lepoto pozimi

Drži se teh deset pravil:

1. Ne čakaj, da ti mraz polt poškoduje.
2. Vsak večer si namazi obraz s kakšno dobro kremo in ga pusti preko noči namazanega.
3. Ne uporabljaj preveč šminke, zlasti če se baviš s sportom, ker ovira kožno dihanje in slabi krvni obtok v obrazu.
4. Po kopanju in umivanju ne pojdi takoj na zrak, ker ti prične koža pokati.
5. Tudi če dan uporabljaš kakšno kremo in ne daš, da ti postane koža mokra po snegu in ledu.
6. Po zimskem sportu odpočij si telo, kolikor moreš in ne nasprotuj zdravi utrujenosti s plesom in ponočevanjem.
7. Upoštevaj: večji glad ki ga imaš po sportu in mrazu. Ne gladijavo zavoljo vitke linije, ker povzroča to nervoznost in organske bolezni. A tudi preobilica škoduje.
8. Med gibanjem v mrazu in neposredno po gibanju ne kadi, ker potrebujejo tvoja pljuča miru!
9. Oblači se primerno toplo. Po zmrzovanju ti postane koža krhka in poka, organi pa obole.
10. Pazi na zdravje, kajti zdravje je lepota. S primernimi desinfekcijskimi pripomočki, zlasti s čim češče uporabo dobre desinfekcijske mila, se obvaruj kužnih bolezni, ki zlasti pozimi rade izbirajo svoje žrtve.

Neutolažljiva strast do potovanja in ljubezen do romantike vleče pogumno mlado dekle, da zapusti hrup in prah vlemesta ter se poda po svetu za doživljaji. Pot jo vodi na začarane otoke južnega Tihega morja.

Sama in izgubljena v svetu se ukrca Margita Matches v New Yorku na počasni tovorni parnik, namenjen v Avstralijo. Njeno tavanje po svetu postane eno najbolj tveganih potovanj, kar jih je kdaj poduzela kaka civilizirana ženska.

Čudovita zgodba povede čitatelja med neznane divjake Nove Guineje in Admiralskega otočja, kjer pride drzna potnica v stike z zanimivimi ljudstvi — glavorezi, kamor dotlej še ni zašel beli človek. Potopis se razvija kot pester in napet film, ki nas vodi po divjem čarobnem paradižu.

„Divji paradiž“ je velezanimiv potopis, ki ga ne bo nihče odložil, dokler ga ne bo prečital do konca.

In ta potopis — opremljen s številnimi slikami — začne izhajati po novem letu v ilustriranem tedenskem obzorniku „ŽIVLJENJE IN SVET“.

Kdor še ni naročnik »ŽIVLJENJA IN SVETA«, naj se pravočasno naroči nanj, da ne bo zamudil začetka tega izredno zanimivega potopisa.

»ŽIVLJENJE IN SVET« se naroča pri upravi: Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5. Mesečna naročnina 8 Din, trimesečna 20 Din, polletna (cela knjiga s 700 strani) samo 40 Din.

Celo na morskem dnu

Nevarnosti in nevšečnosti potapljačev — Nov izum: potapljaška podmornica

Največja težava, ki jo imajo potapljači pri delu na morskem dnu, tiči v tem, da z globino silno narasne vodni pritisk. 10 m visok 1-centimetrski stebel vode tehta 1 kilogram, izvršuje torej na vsak kvadratni centimeter pritisk 1 kg ali na vso telesno površino 15.000 kg, čemur pa je prišteti še istotolikšni pritisk zraka.

Dočim zračnega pritiska ne čutimo, ker je z vseh strani, od zunaj in znotraj enak, bi pritisk 10 m vode potapljača silovito oviral, če bi ne imel posebnih priprav proti njemu. To je pred vsem njegova potapljaška obleka in pa zrak, ki mu ga skozi posebno cev pošiljajo za dihanje tako, da je njegov pritisk za vsakih 10 m globine za 1 atmosfero večji.

To večanje zračnega pritiska pa pomeni, da potapljač v običajni potapljaški obleki ne more delati v večjih globinah nego 40 do 50 m. Le posamezni potapljači so v takšni obleki dosegli tudi 90 m, a delati niso mogli posebno, ker je pritisk zraka na telesne dupline, zlasti na čelno duplino tu že tako močan, da izživa nezavest. Vrh tega učinkuje kisik pri več nego 9 atmosferah pritiska strupeno, trenje v dihalnih poteh pa postane pri dihanju tudi neznosno.

Najbolj neznosno pa je srbenje in žgačkanje, ki ga povzročajo potapljači pri dihanju kriveče se dihalce v nosu. To neprijetnost povečuje dejstvo, da potapljač ne more z roko do nosa, kar bi mu neznošni ščeget olajšalo. Nekateri potapljači so pripovedovali, da so od samega obupa včasih tvegali povsem nesmiselni in življenjsko nevarni poskus, da bi odvil potapljaško čelado ali raztrčali njeno okeno.

Tudi ko jih dvigajo iz globine, pretijo potapljaču velike nevarnosti, pa ne samo zaradi spremembe zračnega pritiska, temveč tudi zaradi dušika, ki se jim je pod višjim pritiskom pomešal v kri. Dušik sam na sebi je sicer indiferenten plin, toda pri naglem prehodu od višjega do normalnega pritiska se prične v krvi peniti kakor ogljikova kislina in to penjenje vodi lahko

do težkih škod za zdravje in celo do smrti.

Vse te nevarnosti, ki so jim izpostavljene potapljači, so bile vzrok, da so jim skušali zgraditi pripomočke, s katerimi bi se jih lažje ubranili. Znan je potapljaški zvon, ki je pa uporaben le do neke meje. Beebova potapljaška krogla, s katero je dosegel globino 430 m, ne rabi za običajno delo na morskem dnu, temveč za opazovanje njegovega življenja. Velik praktični pomen pa imajo nove potapljaške »obleke«, ki omogočajo delo še v globini 200 metrov in so v bistvu nekakšni potapljaški zvonovi, ki pa posnemajo v grobem obliko človeškega telesa s cevmi za roke in noge, in v katerih deluje potapljač približno tako kakor v navadni potapljaški obleki. Namestu s svojimi rokami, pa vrši vsakovrstna dela z nekakšnimi umetnimi rokami, ki imajo namestu prstov kleščam podobno pripravo. V tej opravi deluje potapljač v zračnem pritisku, ki se ne razlikuje dosti od normalnega in to mu delo seveda silno olajša, vendar pa mu za večje globine nego 200 m ne zadostuje več, ker dobi voda potem takšno konsistenco, da potrebuje mož za vsako delo bistveno večjih sil, nego so mu ob najboljši telesni konstituciji na razpolago.

Sedaj je strokovnjak za potapljaštvo Hans Vogel izumil baje čisto novo pripravo, nekakšno potapljaško podmornico, iz katere se bodo dala baje v poljubnih globinah in iz notranjosti brez vsake nevarnosti izvršiti vsaka dela. Orodje bo mogoče spraviti ven in z njim delati s pomočjo strojev, podmornica bo imela celo priprave, da bo posadka mirno od znotraj zadela in zavarila luknje v potopljenih ladjah, da bi se potem dvignile. Isto tako bo imela priprave za vrtnanje lukenj v kakšen potopljen brod, v katere bodo pritrjene dvigalne verige. Tudi priprava, ki bo v globinah spravila posadko kakšne potopljene podmornice živo na varno, bo izpolnjevala opremo te potapljaške ladje, s katero bo problem dela na morskem dnu rešen seveda popolnoma.

Kaj zmore volja

Londonski listi poročajo o naravnost čudežnih produkcijah indskega učenjaka Sudarsana, ki se je tri ure produciral pred profesorji in dijaki univerze v Madrasu. Sudarsan, ki je znan kot človek neobičajne volje, je sijajno izpričal oblast duha nad gmoto s tem, da se je dal najprej zakopati v zemljo. Čez nekaj časa so grob odprli in učenjak je »vstal od mrtvih«.

Ko se je postavil na noge, je izpraznil čašo koncentrirane solne kisline, nato si je umil z isto raztopino roke in obraz, potem pa je pojedel za pridelatek še prigrizke razbitega stekla in porcije oglja. Za sklep je še pustil, da je šel dvakrat čezenj parni valjar. Ko je bilo to končano, je Sudarsan vstal sijočih očih z zemlje, stisnil vsakemu izmed svojih gledalcev roko v dokaz, da je prav tako cel in živ, kakor je bil pred to neobičajno produkcijo.

Pobarvani psi

Te dni se je izkazalo, da ima francoski zakonik veliko vrzel. Nima namreč paragrafa, ki bi kaznoval ponarejanje — živali. Zgodilo se je v Marseillu. Neki trgovec s psi je začel nekega dne prodajati pekinške psičke v nenavadnih barvah. »Nova pasma« je našla takoj mnogo interesov, trgovec je dobro zaslužil — ko je konkurenca prišla na to, da bi si to pasmo ogledala поблиže. In v zvezi z društvom za zaščito živali je ta konkurenca kmalu ugotovila, da je mož svoje živali preprosto prebarval s kemikalijami! Seveda so ga takoj razglasili za sleparja in so ga pozvali naj svoje metode opusti. Mož je enostavno »dvrnil, da bo vsakega, ki bi ga imenoval sleparja, tožil za razžaljenje časti. Gotovo je dobro poznal zakone kajti ko so ga potem spravili pred sodnika, je moral ta ugotoviti, da ni med paragrafi nobenega, po katerem bi moža lahko obsodili zaradi prebarvanja živali. Zdi se, da ga bodo morali oprostiti.

ANEKDOTA

Mark Twain je bil častni gost na banketu londonskih zdravnikov. Pred banketom so ga prireditelji počastili z lepo zdravico. Twain je odgovoril potem v imenu literature in je dejal med drugim:

»Literatura je na Angleškem mrtva. Macaulay je umrl. Scott je umrl. Carlyle je umrl.«

»A kar se mene tiče.« je dodal po kratki pavzi z bolestim obrazom, »jaz sam se tudi ne počutim prav dobro.«

VSAK DAN ENA

Zakaj je kupil oče sinčku gugalnega konjčka

